

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2010 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2011

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 2010 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2011 (HE 126/2010 vp).

Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla maa- ja metsätalousvaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha ja neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo, valtiovarainministeriö
- talousjohtaja Hannele Laihon, talousylitarkastaja Heikki Piiparinen, maatalousneuvos Helena Serén ja vesiylitarkastaja Leena Westerholm, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Seppo Aaltonen ja metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

- toiminnanjohtaja Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- ylijohtaja Hannu Raitio, Metsäntutkimuslaitos
- toimitusjohtaja Jouko Setälä, ProAgria Maa-seutukeskusten Liitto
- tulosalueen päällikkö Jouko Kostamo, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- erikoistutkija, tekniikan tohtori Heikki Lehtonen, MTT Taloustutkimus
- metsäasiantuntija Jouni Väkevä, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Jyrki Jalkanen, Kauppapuutarhaliitto ry
- toimitusjohtaja Matti Peltola, Koneyrittäjien liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Metsähallitus
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL
- Savon ammatti- ja aikuisopisto / EkoCentria
- Suomen 4H-liitto ry
- Paliskuntain yhdistys.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Maatalous*

Talousarvioesityksen yleisperustelujen mukaan sen tavoitteena on maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuuden ja kilpailukyvyn turvaaminen, tuotannon jatkuminen koko Suomessa sekä kotimaisen elintarvikeketjun ja erityisesti kuluttajien arvojen ja odotusten huomioon ottaminen samoin kuin maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonepäästöjen vähentäminen. Maatalousperäistä bioenergiantuotantoa pyritään lisäämään. Tavoitteisiin pyritään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen tukipolitiikan, tutkimuksen ja neuvonnan keinoin. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että EU:n maatalouspolitiikan välitarkastuksen (ns. terveystarkastus) seurauksena EU:n suorat tuet supistuvat ja määrärahoja ohjataan maaseudun kehittämiseen. Valiokunta onkin eri yhteyksissä todennut, että on löydettävissä keinoja, joilla yhteisen maatalouspolitiikan muutoksista johtuvat tulonmenetykset korvataan viljelijöille.

Valiokunta on muun muassa lausunnossaan valtioneuvoston selonteosta valtiontalouden kehityksistä vuosille 2011—2014 (MmVL 3/2010 vp — VNS 2/2010 vp) myös kiinnittänyt huomiota siihen, että liittymissopimuksen 141 artiklaan perustuvan neuvottelutuloksen toimeenpano sellaisenaan merkitsee sopimuskaudella Etelä-Suomen viljelijöille huomattavia tulonmenetyksiä. Tulotukien maksuvaltuus alenee tukikaudella 2008—2013 asteittain vuoden 2008 enintään 93,9 miljoonasta eurosta enintään 62,93 miljoonaan euroon vuonna 2013. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus hallitusohjelman mukaisesti seuraa maatalouden kannattavuuden ja viljelijäväestön tulotason muutoksia varmistaen mm. verotuksen keinoin tulokehityksen. Energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseen liittyvät energiaveropalautukset maa- ja puutarhataloudelle tulee toteuttaa täysimääräisesti.

Lausunnossaan valtiontalouden kehityksistä valiokunta totesi myös, että maatalouden investointitarpeen mukaiseksi avustusehdoksi toiminta- ja taloussuunnitelmakaudelle 2011—2014 on arvioitu 120—130 miljoonaa euroa vuodessa. Valtionlainoja Maatalouden kehittämisrahastosta (Makera) myönnettäisiin edelleen vain porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain tai kolttalain mukaisiin toimiin. Rahaston varoja käytetään myös maatalouden, maaseudun, porotalouden ja luontaiselinkeinojen tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Lisäksi rahaston varoista maksetaan luottolaitoksille valtionlainojen hoitamisesta aiheutuvat hoitopalkkiot sekä rahaston maaomaisuuden hankkimisesta ja hoitamisesta aiheutuvat menot. Näihin muihin menoihin arvioidaan tarvittavan yhteensä noin 13 miljoonaa euroa vuodessa. Rahaston varojen tarve on siten keskimäärin 133—143 miljoonaa euroa vuodessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Makeran toimintaedellytykset turvataan muun muassa siten, että selvitetään mahdollisuudet uusiin rahoitusmenetelmiin. Mikäli maatalouden rakennekehitykseen ei kohdenneta riittävästi varoja, elintarviketeollisuutemme kotimaisen raaka-aineen saanti vähenee ja samalla huoltovarmuus maassamme vaarantuu.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan osalta valiokunta korostaa tässäkin yhteydessä sitä, että yhteisön maatalouspolitiikassa tulee kunnioittaa Luxemburgin vuoden 1997 Eurooppa-neuvoston hyväksymää ja Berliinin (1999) sekä Brysselin vuoden 2002 Eurooppa-neuvoston vahvistamaa periaatetta, jonka mukaan maataloustuotannon on voitava jatkua kaikilla yhteisön alueilla mukaan luettuna alueet, joilla on erityisiä ongelmia. Lisäksi Brysselin vuoden 2002 Eurooppa-neuvosto on edellyttänyt, että yhteisön epäsuotuisilla alueilla toimivien tuottajien tarpeet uudistusten yhteydessä turvataan. Muun muassa yhteisön maidontuotannossa ilmenneet vaikeudet ovat osoittaneet puutteita yhteisön tuotannonohjausjärjestelmissä. Valiokunta painottaa sitä, että EU:ssa tarvitaan maitoalan sääntelyä, jotta voidaan toimia markkinoiden hallitsemi-

seksi ja ennakoimiseksi niin, että tuotteiden määrällinen ja laadullinen tarjonta vastaa kysyntää.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maatalouden ympäristötuessa ja luonnonhaitta-
korvauksessa useilla tiloilla ongelmana ovat tukikelvottomat peltoalat. Nämä alat on otettu viljelyyn erilaisten viljelemättömyyssopimusten päätyttyä, ja ne ovat jääneet ilman ympäristötukea, vaikka näillä lohkoilla joudutaan joka tapauksessa noudattamaan ympäristötuen ehtoja. Valiokunta korostaa sitä, että tilatasolla näiden peltöjen osuus saattaa olla huomattava, jolloin myös tukimenetykset muodostuvat huomattaviksi. Koska kyseiset pellot ovat saaneet aiemmin viranomaisen hyväksymän pellon aseman, valiokunta pitää välttämättömänä, että johdonmukaisuuden ja oikeudenmukaisuuden vuoksi samoista pelloista on saatava täydet tuet niiden palatesa jälleen viljelykäyttöön. Lisäksi eräät tilat ovat joutuneet raivaamaan lisäpeltoalaa lannanlevityksen mahdollistamiseksi laajaperäisessä tuotannossa.

Valiokunta on lausunnossaan valtioneuvoston selonteosta Itämeren haasteista ja Itämeripoliitikasta (MmVL 30/2009 vp — VNS 6/2009 vp) todennut, että happamista sulfaattimaista vesistöihin virtaavilla happamilla ja metallipitoisilla vesillä on myös paikallisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia Itämeren tilaan ja pohjasedimenttien metallipitoisuuksiin. Valiokunta katsoo, että epäkohdan poistamiseksi tarpeellisiin toimiin tulee osoittaa riittävä rahoitus.

Valiokunta toteaa, että tilausjärjestelyjen määrärahan mitoituksessa tulee ottaa huomioon todellinen tarve pitkäjänteiseen tilusjärjestelyjen parantamiseen. Tilusjärjestelyihin käytetty rahoitus on viime vuosina ollut 4–5 miljoonaa euroa. Tarve kasvaa kuitenkin koko ajan maatilojen yksikkökoon kasvaessa. Maatilojen tilusjärjestelyillä on mahdollista merkittävästi tehostaa käytännön toimintaa tilatasolla ja alentaa siten tuotantokustannuksia. Tilusjärjestelytoimittukset on asteittain ulotettava tehtäviksi koko maassa.

Metsätalous

Esityksestä käy ilmi, että metsätalouden vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011 ovat: metsien korkea puuntuotannollinen käyttöaste, metsien hyvä puuntuotannollinen tila, metsien monimuotoisuuden säilyminen ja metsätalouden kannattavuuden säilyminen. Hakkuumäärien ja metsätalouden kannattavuuden tavoitetasot on asetettu niin, että niissä on huomioitu metsäteollisuuden tuotannon elpymisen myötä lisääntyvä puun käyttö. Metsähakkeen käytön tavoite (8 miljoonaa m³) on asetettu hallituksen uusiutuvan energian velvoitepaketin mukaisesti (tavoite vuoteen 2020 mennessä: 13,5 miljoonaa m³). Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla tarkistetuissa Kansallinen metsäohjelma 2015:ssä ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa (METSO) esitettyjä toimenpiteitä. Kansallisen metsäohjelman (KMO 2015) tarkistus on valmistunut. Uusi KMO 2015 sisältää uudistetut metsäpoliittiset linjaukset, jotka käsitellään valtioneuvostossa periaatepäätöksenä marras-joulukuussa kuulemiskierroksen jälkeen.

Valiokunta toteaa, että kotimaista puuta tarvitaan pitkällä tähtäimellä nykyistä enemmän. Puun kysyntää kasvattavat ennen kaikkea tuontiriippuvuuden vähentäminen sekä tavoitteet puuenergian käytön lisäämisestä ja puurakentamisen edistämisestä. Lisäksi puuntuotannon tehostamista tarvitaan korvaamaan talouskäytön ulkopuolelle jääviä metsävaroja. Metsille on asetettu tärkeä rooli uusiutuvan energian lisäämisessä ja hiilinielujen turvaamisessa. Tavoitteena on moninkertaistaa metsähakkeen käyttö nykyisestä ja varmistaa metsien kyky toimia hiilinieluna. Puustoon ja maaperään liittyvien nielujen merkitys on Suomelle huomattavan tärkeä. Valiokunta korostaa maamme metsäklusterin huomattavaa merkitystä koko kansantaloutemme kannalta.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä vuoden 2011 talousarvioksi ei ole vielä esitetty määrärahaa uuteen pienpuun energiatukeen. Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että maa- ja metsätalousministeriö valmistelee pienpuun energiatuesta annettavan lainsäädännön niin,

että hallituksen esitys laiksi pienpuun energiatueksi annetaan eduskunnalle myöhemmin syksyllä. Samalla arvioidaan myös uuden tukijärjestelmän hallinnoinnin ja tietojärjestelmämuutosten edellyttämät lisämäärärahatarpeet. Koska pienpuun energiatuki on yhteen sovitettava kestävä metsätalouden rahoituslain (1094/1996) tukijärjestelmän (Kemera) kanssa, samassa hallituksen esityksessä on tarkoitus ehdottaa muutettavaksi myös kestävä metsätalouden rahoituslain muuttamista koskevaa esitystä, jonka käsittely on vielä kesken eduskunnassa. Kemerasäännöksiä on tarkoitus muuttaa siten, että niistä kumottaisiin energiapuun korjuun ja haketuksen tukea koskevat säännökset, jolloin energiapuun markkinoilletuloa edistettäisiin jatkossa ainoastaan pienpuun energiatuen avulla.

Valiokunta toteaa, että momentin 30.60.44 (tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen) määrärahatilanne on kuluvana vuonna erittäin ongelmallinen. Tähän on osaltaan vaikuttanut se, että työmäärät ovat säilyneet korkealla tasolla. Lisäksi käytettävissä olevaa 72,3 miljoonan euron määrärahaa rasittavat vuodelta 2009 kuluvalle vuodelle siirtyneet maksatukset, joita oli yhteensä noin 19 miljoonan euron edestä. Myös vuoden 2008 ennätykselliset myyrätuhot ja niistä aiheutunut taimikoiden uusimistarve, ruskomäntypistiäisten torjunta monisärmiövirusvalmisteilla sekä heinä-elokuussa sattuneiden myrskytuhojen korjaustyöt ovat lisänneet osaltaan tuen tarvetta kuluvana vuonna. Osa metsäkeskuksista on jo nyt joutunut rajoittamaan tukien maksatuksia, mutta momentin määrärahan ja myöntämisvaltuuden arvioidaan kokonaisuudessaan loppuvan lokakuussa. Valiokunta painottaakin sitä, että ilman lisäbudjetissa myönnettävää lisämäärärahaa tukimaksatuksia siirtyy vuoden vaihteen yli maksettavaksi yli 30 milj. euron edestä vähentäen vuonna 2011 uusien hankkeiden tukimaksatuksiin käytettävissä olevaa määrärahaa. Määrärahan loppuminen ja maksatusten viivästyminen useilla kuukausilla keskeyttää käynnissä olevia töitä ja vähentää metsänomistajien ja koneurakoitsijoiden kiinnostusta ryhtyä uusiin hankkeisiin.

Valiokunta on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota siihen, että metsähoito- ja perusparannustöiden lisääntyminen on viime vuosina johtanut töihin osoitettujen määrärahojen loppumiseen jo paljon ennen vuodenvaihdetta. Valiokunta korostaa jälleen voimakkaasti sitä, että valtiontalouden yleisessä suunnittelussa tulee pyrkimyksenä olla eri rahoitustarpeiden huomioon ottaminen jo vuosittaisissa talousarvioesityksissä, jotta valtion lisätalousarvioesityksiltä voidaan välttyä. *Eduskunta on myös edellyttänyt (HE 116/2008 vp — EV 20/2008 vp), että hallitus ottaa huomioon eduskunnan pysyväisluonteisiksi tarkoittamat määrärahalisäykset ja vakiinnuttaa ne sellaiselle tasolle, ettei eduskunnan tarvitse korjata tilannetta vuosittain talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä.*

Valiokunta kiinnittää tässäkin yhteydessä huomiota siihen, että toimivalla tieverkostolla on keskeinen merkitys maaseudun kaikkien toimintojen kannalta. Se on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys. Tieverkoston puutteet, erityisesti kelirikkokausina, aiheuttavat alalle voimakkaan kausivaihtelun, josta aiheutuu lisäkustannuksia. Valiokunta pitää välttämättömänä, että teiden kunnostamisen suoritemäärät kasvavat. Lisäksi alempiasteisen tieverkoston taso on laskenut ja vaatii kohentamista. Tämä samoin kuin yksityisteiden kunto on tärkeää maaseutuelinkeinoille ja teiden varsilla asuville. Valiokunta kiinnitti huomiota asiaan myös lausunnossaan valtioneuvoston selonteosta liikennepolitiikan linjoista ja liikenneverkon kehittämis- ja rahoitusohjelmasta vuoteen 2020 (MmVL 11/2008 vp — VNS 3/2008 vp). Valiokunta painottaakin sitä, että riittävä rahoitus alemmanasteiselle tieverkostolle ja yksityisteiden tukeen tulee turvata ja muutoinkin huolehtia riittävästä määrärahoista tieverkoston ylläpitämiseen. Valiokunta korostaa myös sitä, että vesitiekuljetusten (erityisesti sisävesien alusliikenne) kehittäminen on erityisen perusteltua sekä teollisuuden ainespuu- että energiabiomassakuljetusten lisääntymisen vuoksi. Tietoyhteiskuntapalvelujen parantamisella on samoin erittäin keskeinen asema maaseudun kehittämisessä,

myös metsätalouden kannalta. Siltäkin osin on riittävä rahoitus turvattava.

Esityksessä Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) määrärahoja esitetään supistettavaksi 2,4 miljoonalla eurolla. Suurin vähennys aiheutuu tuottavuusohjelman toteuttamisesta (1,5 miljoonaa euroa). Tuottavuusohjelma edellyttää vuonna 2011 yhteensä 73 henkilötyövuoden (htv) suuruista henkilöstövähennystä. Metlan henkilöstön määrä vähenee 63 htv:lla, ja 10 htv:n suuruinen vähennys siirtyy tuleville vuosille työuraansa eläkeikänsä jälkeen jatkavien henkilöiden johdosta. Näillä näkymin määrärahan niukkuus aiheuttaa vuonna 2011 henkilöstön lomautusten lisäksi noin 40—50 htv:n suuruisen irtisanomistarpeen. Viitaten lausuntoonsa valtiontalouden kehystystä vuosille 2011—2014 valiokunta toteaa, että ongelma tulee ratkaista siten, että Metlalle myönnetään lisää aikaa vähennysten toteuttamiseksi vuoteen 2015 saakka, jolloin vähennykset voidaan toteuttaa kokonaisuudessaan luontaisen poistuman avulla.

Myös momentin 30.60.42 (Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille) määräraha vähenee 0,5 miljoonalla eurolla. Vähennykset (1,5 miljoonaa euroa) aiheutuvat lähinnä tuottavuusohjelman toteuttamisesta sekä sähköisen asioinnin kehittämishankkeen rahoituksen vähenemisestä (0,5 miljoonaa euroa). Lisäyksenä on otettu huomioon 1 miljoona euroa KMO:n ja METSON toteuttamiseen.

Valiokunta korostaa sitä, että maamme metsätalouden kehittäminen edellyttää myös metsäsektorimme edistämisen- ja valvontaorganisaatioiden sekä tulevaisuuteen suuntautuvan tutkimuksen ja kehitystyön turvaamista. Sen vuoksi tarvittava rahoituksesta on huolehdittava.

Tutkimuksen ja maaseudun neuvonnan rahoitus

Valiokunta toteaa, että maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden, kuten uudet tuotteet, jotka sisältävät bioenergian, uudet tuotantotek-

nologiat ja uudet ympäristöystävälliset tuotantotavat, kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon.

Valiokunta pitääkin tärkeänä, että maaseutumaaisilla seutukunnilla on tarjolla kattavat, maaseutuyritysten tarpeita vastaavat neuvontapalvelut, jotka luovat maaseudun kehittämiselle vankan osaamis pohjan. Näiden pitkäjänteinen tarjonta ja kehittäminen on turvattava sekä kansallisin että EU:n osarahoittamin toimin. Neuvontajärjestöjen yritysneuvonnalla kehitetään maaseudun yrittäjyyttä, lisätään liiketoimintaosaamista sekä sukupolven- ja muita omistajanvaihdoksia. Neuvontajärjestöt ovat yhteistyössä maaseudun muiden toimijoiden kanssa edistäneet elinkeinotoiminnan kehitystä ja yritystoiminnan monipuolistumista maaseudulla. Maaseutukeskusten palveluista ovat hyötynneet vuosittain yli 30 000 tilaa ja 3 000 maaseutuyritystä.

Maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus. MTT:n tutkimus rakentaa keskeistä tietopohjaa koko elintarvikeketjun tuotantopanosten ja raaka-aineiden tuotannosta samoin kuin jalostuksesta elintarvikemarkkinoiden ja kuluttajien valintoihin.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että momentilla 30.10.50 osoitetaan maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittämiseen samoin kuin momentilla 30.20.01 MTT:n toimintamenoihin riittävä rahoitus.

Valiokunta toteaa, että Suomen Hevostietokeskukselle, jonka tavoitteena on edistää hevosalan kehittymistä, tulee osoittaa talousarviossa viime vuoden tasoa vastaava määräraha.

Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (30.20.46)

Valtion ja kuntien vastuulliset päätökset elintarvikevalinnoissa edistävät omalta osaltaan ihmisten, alueiden ja ympäristön hyvinvointia. Toteutukseen tämä vaatii muutosta kuntastrategiois-

sa, elintarvikehankintojen päätöksenteossa, ruokalistasuunnittelussa ja ruoanvalmistusprosesseissa. Valtionhallinnon ja kuntien ruokapalveluissa tarjotaan tällä hetkellä ruokaa, jonka valmistuksessa käytettyjen raaka-aineiden alkuperämaata tai tuottajaa keittiöhenkilökunta ei pysty kertomaan ruokailijalle. Tehtyjen selvitysten mukaan luomutuotteiden sekä sesonginmukaisten ja lähellä tuotettujen marjojen, tuoreiden kasvien ja juuresten sekä erityisesti tuoreen järvikalan käyttöaste on nykyisin hälyttävän alhainen.

Valiokunta painottaa sitä, että julkisen alan ruokapalveluiden tulee olla edelläkävijä ja suunnannäyttäjä sekä innovaatioiden luoja pienen ja keskisuuren elintarvikeyrityksyyden edistämiseksi. EU:n ohjeistuksen mukaan monet Euroopan maat ovat jo tehneet konkreettisia päätöksiä kestävien ruokapalveluiden toteuttamisesta. Valtioneuvoston kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa vuonna 2009 tekemän periaatepäätöksen (VNP 4/2009) mukaisesti kuntien ja valtion ruokapalveluissa tulee lisätä lähiruuan, luomuruuan, kasvisaterioiden sekä sesonginmukaisten tuotteiden tarjoamista. Periaatepäätös toimii erinomaisena pohjana strategiatason päätöksenteolle lähiruokahankintojen edistämiseksi. Sitä on kuitenkin hyödynnetty riittämättömästi.

Jotta julkiset ruokapalvelut eli kuntien ja valtionhallinnon keittiöt saadaan lisäämään lähi- ja luomutuotteiden hankkimista sekä käyttöä, tarvitaan konkreettista neuvontaa ja opastusta strategiatason päätöksentekijöille, ruokapalvelupäälliköille sekä alan kouluttajille Suomessa. Tätä työtä Savon ammatti- ja aikuisopiston alainen EkoCentria on ainoana valtakunnallisena ammattikeittiöiden kestävien elintarvikevalintojen edistämiseen keskittyvänä erikoisosajana tehnyt vuodesta 1999 lähtien.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että markkinoinnin ja tuotannon kehittämiseen osoitetaan lisäyksenä 150 000 euroa EkoCentrian toimintaan.

4H-toiminta

4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudullaan. Erilaiset käytännön taitoja edellyttävät metsä-, luonto- ja ympäristöasiat ovat myös toiminnan painopistealueita. Kerhoja on 2 900 kappaletta ja toiminnan piirissä noin 70 000 lasta ja nuorta.

Esityksessä momentille 30.10.55 (Valtionapu 4H-toimintaan) ehdotetaan määrärahojen tason alentamista kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että 4H-toimintaan osoitettavan määrärahan tasoa korotetaan. Lisäksi valiokunta viittaa jo mainittuun eduskunnan hyväksymään lausumaan, jossa eduskunta edellytti, että hallitus ottaa huomioon eduskunnan pysyväisluonteisiksi tarkoittamat määrärahalisäykset ja varkiinnuttaa ne sellaiselle tasolle, ettei eduskunnan tarvitse korjata tilannetta vuosittain talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä. Lausumassa 4H-toiminnan määrärahat on erityisesti mainittu siinä tarkoitettuina määrärahoina.

Vesitalous, erityisesti maaseudun vesihuolto

Valiokunta toteaa, että sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä tarve yhdyskuntien tulvasuojelua sekä vesihuollon erityistilanteisiin varautumista palvelevien hankkeiden tukemiseen kasvaa. Myös vesistöarakenteiden perustarvustointien tarve ja vesistöjen kunnostamistarve kasvavat. Valtion tuella toteutettavat vesihuoltohankkeet edistävät etenkin vesihuollon alueellista yhteistyötä, erityistilanteisiin varautumista sekä maaseudun vesihuollon kehittämistä, jossa lähivuosina painotetaan vesiensuojeluyistä tarpeellisia haja-asutusalueiden viemäröintihankkeita. Uusi lainsäädäntö tulvariskien hallinnasta asettaa vesitaloustehtävät, esimerkiksi hydrologiset palvelut ja tulviin varautumista palvelevat hankkeet, entistäkin tärkeämpään asemaan ELY-keskusten tehtäväkentässä. Erityisenä haasteena uudessa aluehallinnossa on

turvata vesitaloustehtävien toimintaedellytykset, riittävä osaaminen ja voimavarat.

Yhdyskuntarakenteen kehitys aiheuttaa monenlaisia haasteita vesihuollon järjestämiselle. Ne liittyvät yhdyskuntien kasvuun tai väestön, palveluiden ja tuotannollisten toimintojen vähenemiseen. Maaseudulla on otettava huomioon alueellisia erityispiirteitä, kuten keskittyvän kotieläintalouden ja kehittyvän loma-asutuksen tarpeet. Myös pienten vesihuoltolaitosten suuri määrä vaatii erityistä huomiota.

Valtion vuoden 2011 talousarvioesityksessä on luvun 30.50 (Vesitalous) määrärahoja yhteensä 28,853 miljoonaa euroa. Määrärahataso on 3,540 miljoonaa euroa pienempi kuin kuluvan vuoden talousarviossa.

Momentti 30.50.20 (Vesivarojen käytön ja hoidon menot) sisältää vesitaloustehtävien ja rajavesistöyhteistyön menojen lisäksi valtion vastuulla olevien vesistötoimenpiteiden ja vesistörakenteiden peruskorjauksen määrärahat. Vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa momentille lisättiin 3 860 000 euroa perusparannusinvestointien aikaistamiseen, mikä vastaavasti vähennetään vuosien 2010 ja 2011 määrärahoista. Tämä vähennys ja tekniset lisäykset huomioon ottaen momentin 11,434 miljoonan euron määräraha on vuoden 2010 tasolla. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että momentille kohdistuu lähivuosina lisää rahoitustarpeita kasvavista perusparannus- ja velvoitemenoista sekä tulvariskien hallinnan säädösten ja EU:n tulvadiirektiivin toimeenpanosta aiheutuvista tehtävistä.

Momentin 30.50.31 (Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen) määrärahalla tuetaan vesistö- ja vesihuoltotoimenpiteitä avustuksena tai valtion työnä. Pääosa momentin määrärahoista käytetään vuonna 2011 tulvasuojelun tukemiseen. Momentin 16,158 miljoonan euron määrärahas- ta arvioidaan käytettävän 2,2 miljoonaa euroa seudullisiin yhdysvesijohto- ja siirtoviemärihankkeisiin ja 9,6 miljoonaa euroa vesihuoltotoimenpiteiden avustamiseen. Tästä 3 miljoonaa euroa on lisäystä viemäriverkostojen laajentamisen tukemiseen haja-asutusalueilla, joille aiemmin on valtion tuella rakennettu runkovesijohto.

Määrärahaesitys on laadittu siten, että keskeneräisten töiden jatkamiselle ja loppuunsaattamiselle on varattu hankkeiden taloudellisen toteutuksen mukainen rahoitus. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että talousarvioesityksessä ei esitetä uusia momentin 30.50.31 selvitysosassa nimettäviä hankkeita. Mahdollisuudet rahoittaa uusia pieneköjä vesihuoltohankkeita ovat myös vähäiset. Tarve uusien hankkeiden käynnistämiseen on kuitenkin suuri, mikä tulee ottaa huomioon määrärahan korotuksena.

Metsähallituksen luontopalvelut

Valiokunnalle toimitetun selvityksen mukaan metsähallituksen luontopalvelujen päärahoituslähteistä on leikattu valtioneuvostossa keväällä tehdyn kehyspääatoksen jälkeen 3,3 miljoonaa euroa: 2 miljoonaa ympäristöministeriön pääluokan momentilta 35.10.52 ja 1,3 miljoonaa maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta momentilta 30.63.50. Rahoitus vähenisi kaikkiaan lähes 5 miljoonaa euroa eli 15 prosenttia ko. momenttien vuoden 2010 vastaavaan kokonaisrahoitukseen verrattuna. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että luontopalvelujen oman henkilöstön ohessa toiminnan alueellinen työllisyysvaikutus pelkästään kansallispuistoissa oli kaikkiaan 1 100 henkilötyövuotta vuonna 2009. Leikkaukset, jotka ovat ristiriidassa uusien kansallispuistojen perustamishankkeiden tavoitteiden kanssa, johtaisivat väistämättä retkeily- ja muiden luontomatkailua tukevien palvelujen ja muun toiminnan vähentämiseen, mikä puolestaan heikentäisi maakuntien yritysten toimintaedellytyksiä ja työllisyyttä. Mikäli luontokeskuksia joudutaan sulkemaan tai kansallispuistojen ja retkeilykohteiden ylläpidosta on luovuttava taikka niiden käyttöä rajoitettava, joutuvat myös Metsähallituksen alueisiin ja palveluihin tukeutuvat matkailuyrittäjät vähentämään tarjontaansa. Tämä koskee myös maatilamatkailu- ja muita pienyrittäjiä, tämän toiminnan työpaikkoja ja kannattavuutta. Luontopalveluilla on yhteistyösopimuksia lähes 300 matkailuyrityksen kanssa.

MmVL 18/2010 vp — HE 126/2010 vp

Viitaten edellä todettuun valiokunta katsoo, että Metsähallituksen luontopalvelujen toteuttamiseen tulee osoittaa riittävä rahoitus.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Mats Nylund /r
jäs.	Lasse Hautala /kesk	Klaus Pentti /kesk
	Hannu Hoskonen /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Anne Kalmari /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Satonen /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Katja Taimela /sd
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.